

201706715

Betreft oproep aan de nieuwe coalitie om de provinciale bevoegdheden en sanctiemogelijkheden te vergroten en aan de inspectie opdracht en middelen te verstrekken om de bekwaamheid en motivatie van leraren te toetsen waar het Fries betreft.

Leeuwarden/Ljouwert, 2 mei 2017

Geachte mevrouw Schippers,

De Ried fan de Fryske Beweging vraagt uw aandacht voor de volgende onderwerpen:

Per 1 januari 2014 is de Friese Taalwet van kracht geworden. In deze wet wordt geregeld dat het Nederlands en het Fries de officiële talen zijn in de provincie Fryslân. Wettelijk staat vast dat de Friese burgers het recht hebben om in de rechtszaal en in het contact met bestuursorganen het Fries te gebruiken. Verder regelt de nieuwe wet de aanscherping over het gebruik van de Friese taal door de decentrale overheden in Fryslân. Deze bestuursorganen moeten voortaan regels en een beleidsplan opstellen voor het gebruik van de Friese taal. Tevens is een Orgaan voor de Friese taal ingesteld met wettelijke taken ter bescherming en bevordering van de Friese taal als tweede rijkstaal en om toezicht te houden op de status en het gebruik van het Fries in de provincie. Het adviseert en rapporteert aan bestuursorganen (zoals ministeries, provincie, Friese gemeenten en rechterlijke instanties. Naar aanleiding van het van kracht worden van de Taalwet bracht minister Plasterk als minister van Binnenlandse Zaken toen naar voren dat het rijk nu in staat was om bestuursorganen te verplichten regels en een beleidsplan voor gebruik van het Fries als tweede rijkstaal op te stellen.

De verwachtingen over de uitvoering van deze wet waren hoog gespannen maar helaas moeten we constateren dat nu na 3 jaar de positie van het Fries niet versterkt is doordat zaken als sturing, toezicht en verantwoording niet geregeld zijn bij de wet. Het feit dat er geen voldoende duidelijkheid is over de taakverdeling en dus wie de taak van sturen op de uitvoering en implementatie van de Taalwet op zich neemt, werkt verwarrend en daardoor belemmerend. Door gebrek aan steun en sturing komt bij de gemeenten een voor de ontwikkeling van het Fries belangrijke aspect van een taalbeleid bij de Friese gemeenten onvoldoende van de grond.

De rijksoverheid heeft de zorgplicht voor de Friese taal als tweede rijkstaal. De verantwoordelijkheid voor de Taalwet ligt bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Om te voorkomen dat de uitvoering en implementatie van de Taalwet verzandt door onduidelijkheden pleiten wij er voor dat de sturing, het toezicht en de verantwoording van het beleid Friese Taalwet door deze minister geregeld wordt en dat er minstens eenmaal per jaar overleg is tussen minister en Tweede Kamer, waarbij de minister aan de hand van een rapportage het gevoerde beleid en de resultaten toelicht en behandelt. Dit uiteraard in nauwe samenwerking met de provincie Fryslân.

In 2005 werd het Europees Handvest voor Regionale en minderheidstalen door het Nederlandse Parlement geratificeerd. Met dit Handvest heeft de Nederlandse regering zich verplicht het Fries als tweede officiële taal in de provincie Fryslân te bevorderen en in stand te houden. De Nederlandse regering heeft daarbij een aantal verplichtingen op zich genomen

betreffende het voorschoolse, primaire en secundaire onderwijs. Al hoewel de Nederlandse regering een deel van de uitvoering van het onderwijsbeleid Friese taal heeft overgedragen aan de provincie Fryslân blijft de Nederlandse regering verantwoordelijk voor de uitvoering en implementatie van de op zich genomen verplichtingen. De positie van het Fries in het onderwijs is verzwakt. Het Committee of Experts (CoE) merkt in zijn vijfde rapportage op dat slechts deels is voldaan aan de verplichting een aanmerkelijk deel van het onderwijs op de school voorafgaand onderricht(voorschools) te bieden in het Fries. Wat betreft het primair onderwijs merkt de CoE op dat niet voldaan is aan de verplichting die Nederland op zich heeft genomen om een aanmerkelijk deel van het onderwijs in de Friese taal aan te bieden.

Gezien het belang van het onderwijs voor het in stand houden van de Friese taal pleiten wij er voor dat het Fries een duidelijk afgebakende positie binnen het onderwijspakket krijgt en de Nederlandse regering in de toekomst wat betreft het onderwijs in de Friese taal aan zijn verplichtingen voldoet. Drietaling onderwijs waar hier en daar in Fryslân al goede ervaringen mee zijn opgedaan zal voordelen kunnen opleveren. Kinderen die meer talen leren blijken een streepje voor te hebben. Echter drietaling onderwijs moet dan wel van kwaliteit zijn wat alle drie talen betreft. Voorkomen moet worden dat de Friese taal als een extraatje wordt gezien. Mede doordat drietalinge scholen vaker kleine scholen zijn, vormt samenvoeging van scholen een bedreiging voor de drietalinge scholen.

Een volwaardige positie van de Friese taal in alle basis- en secundair onderwijs is noodzakelijk met een zeer restrictief uitzonderingsbeleid. Een ontheffingsbeleid kan er toe leiden dat Friestalige leerlingen de mogelijkheid tot beheersing van de Friese taal binnen het onderwijs wordt ontnomen. De kwaliteit van onderwijs is van groot belang. Wanneer scholen onvoldoende bekwaam gemotiveerd personeel in dienst hebben, wordt er, zo blijkt in de actuele praktijk te weinig en onvoldoend kwalitatief les in de Friese taal gegeven. Niet alleen ontnemt men daarmee het kind de mogelijkheid op goed onderwijs Fries maar bovendien werkt het statusverlagend voor het Fries in de ogen van kinderen en ouders. De provincie heeft op dit terrein een belangrijke taak maar is wettelijk niet bij machte bevoegdheidseisen en bijscholingsverplichtingen op te leggen wat betreft het onderwijzend personeel. Dit moet zo snel mogelijk worden aangepast.

Wij doen daarom een oproep aan de nieuwe coalitie om de provinciale bevoegdheden en sanctiemogelijkheden te vergroten en aan de inspectie opdracht en middelen te verstrekken om de bekwaamheid en motivatie van leraren te toetsen waar het Fries betreft.

Hoogachtend,

Namens de Ried fan de Fryske Beweging,
Keetswaltje 1
8921 EV Ljouwert



Dr. R.W.Valk, secretaris.

cc. In afschrift aan Dingtiid (orgaan voor de Friese taal), Provinsjaal bestjoer, griffy en de VC van de Tweede Kamer